

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІКІВ У КОНТЕКСТІ НАДАННЯ ЯКІСНОЇ ТА ДОСТУПНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ

Сахнацька Н. М.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Кафедра організації та економіки фармації

sakhnatskaya@ukr.net

На сьогодні інформаційні технології є невід'ємною складовою нашого життя. Українці все частіше звертаються до інтернет-джерел для отримання консультацій, придбання товару та пошуку необхідної інформації. Фармацевтична галузь у цьому питанні також є винятком. Дистанційна реалізація товарів аптечного асортименту є досить популярною в багатьох країнах світу та заслуговує на увагу. Але в Україні все ж таки існує ряд проблемних питань, пов'язаних з цим видом діяльності [3].

Метою дослідження є опрацювання літературних джерел із зазначеного питання та нормативно-правових актів, що регулюють роздрібну реалізацію лікарських засобів (ЛЗ) в Україні.

Щодо правового врегулювання діяльності online-аптек в Україні, то згідно Постанови КМУ від 30 листопада 2016 р. № 929 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)», торгівля ЛЗ в Україні здійснюється виключно через аптечні заклади і не може здійснюватися дистанційно та шляхом електронної торгівлі, а також поштою і через будь-які заклади, крім аптечних, та поза ними [4].

Сьогодні вітчизняні інтернет-аптеки можуть працювати лише як веб-сайти ліцензованих аптек чи аптечних мереж для розширення додаткових послуг, призначених не стільки для збільшення прибутку, скільки для покращення доступності ЛЗ для населення. Додаткові послуги полягають, по-перше, у наданні інформаційно-консультативних послуг для населення як через Інтернет, так і по телефону, це є певною довідковою службою про наявність ліків у звичайних аптеках та ціни на них. По-друге, це створення «гарячих ліній», кваліфіковані спеціалісти яких можуть допомогти з індивідуальним підбором безрецептурних ЛЗ, а в разі серйозних захворювань порекомендувати звернутися до лікаря для встановлення діагнозу. Також враховуючи той факт, що заборона на дистанційну реалізацію розповсюджується тільки на ЛЗ, але не стосується парафармацевтичних товарів, будь-яка аптека має право працювати online як парафармацевтичний магазин за прикладом європейських аптек.

Однією з ключових переваг online-аптек є значно нижча ціна, ніж у локальних аптечних закладах. Насамперед це пов'язано зі зменшенням певних додаткових витрат. До позитивних моментів також можна віднести можливість ознайомитись з інструкціями для медичного застосування ЛЗ у режимі онлайн, що дозволяє значно зберегти час пацієнта та швидко підібрати якісний безрецептурний препарат за доступною ціною за умов відповідального самолікування. Мобільність і доступність лікарських препаратів є особливо важливою для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Поряд з перевагами online-аптеки мають ряд певних недоліків. Зокрема, це стосується належної якості препаратів. Для того, щоб українці отримали доступ до якісних ліків, має бути налагоджений контроль руху ЛЗ від виробника чи імпортера до споживача, забезпечені умови зберігання (особливо для термолабільних ЛЗ) та терміни придатності. Не менш важливо переконатись, що аптека, яка створює свій веб-сайт для дистанційної реалізації ліків, має

ліцензію та не продає контрафактні ліки. На жаль, інтернет-аптеки є одним з джерел реалізації фальсифікованої продукції, яка може виявитися неефективною та навіть смертельно небезпечною. Зі слів заступника міністра охорони здоров'я Р. Ілика, на ринку України трохи більше 2% фальсифікованих ліків, але експерти говорять, що ця цифра сягає мінімум 10%. За даними Держлікслужби, найчастіше фальсифікують антибіотики та гормональні препарати [1].

Варто зазначити, що саме через загрозу розповсюдження фальсифікату в більшості країн Європейського Союзу торгівля ліками через Інтернет заборонена. Для вирішення проблеми фальсифікації ЛЗ Єврокомісією було внесено зміни до Директиви 2001/83/ЄС у редакції Директиви 2011/62/ЄС. Відповідно до положень Директиви, інтернет-аптеки, які мають ліцензію на реалізацію ЛЗ та легально здійснюють їх дистанційний продаж, повинні бути зареєстровані і позначені спеціальним логотипом. Реєстр таких аптек розміщений на сайті національного регуляторного органу, перейти на який можна автоматично, клікнувши на логотип, розташований на сайті інтернет-аптеки. Так споживачі можуть переконатися, що вони купують препарат на офіційному сайті аптеки, що має ліцензію на реалізацію ЛЗ, і тим самим захистити себе від придбання фальсифікату [2].

Першими у запровадженні інтернет-аптек були США. Законодавство цієї держави визначає інтернет-аптеки як фізичні або юридичні особи, що реалізують рецептурні або безрецептурні лікарські засоби через інтернет і посилають їх споживачам поштою або за допомогою служби доставки. Практика онлайн-торгівлі ЛЗ на федеральному рівні в США регулюється Законодавчим актом «The Ryan Haight Online Pharmacy Consumer Protection Act of 2008» [2].

ВООЗ для боротьби з фальсифікатом у 2013 році створила Глобальну систему з нагляду та моніторингу, яка збирає інформацію про інциденти з фальсифікованими препаратами і надає рекомендації з запобігання розповсюдження фальсифікованих ЛЗ.

Отже, Інтернет все ж таки може спростити купівлю медикаментів. І бронювання ЛЗ на сайті ліцензованих аптек не єдиний доступний сервіс. Існують сайти, які аналізують інформацію про наявність і ціни препаратів в аптеках. Прикладом є інтернет-сервіс GeoApteka.ua, за допомогою якого користувач може отримати актуальну інформацію про наявність, ціну та місце реалізації препарату. Уся необхідна інформація надається аптеками, оновлюється щогодини та доступна цілодобово. Сам ж інтернет-сервіс не є online-аптекою, а виконує лише довідкову функцію з можливістю резервування препарату заздалегідь.

Таким чином, є цілий ряд питань, пов'язаних з використанням мережі Інтернет для реалізації ЛЗ та інших товарів аптечного асортименту, які на даний час не мають однозначної відповіді. У подальшому обговорення онлайн-послуг аптечних закладів буде тільки поглиблюватися, оскільки нині в Україні актуальними є питання підвищення якості надання фармацевтичної допомоги та забезпечення населення якісними та безпечними ЛЗ.

Література

1. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://dls.gov.ua/>
2. Інтернет-аптеки: світовий та вітчизняний досвід // Аптека.online.ua. № 28 (1099) 24.07.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/417705>
3. Інтернет-аптеки – законно или нет? // Аптека.online.ua. № 38 (809) 03.10.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/article/95291>
4. Постанова КМУ від 30 листопада 2016 р. № 929 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)».